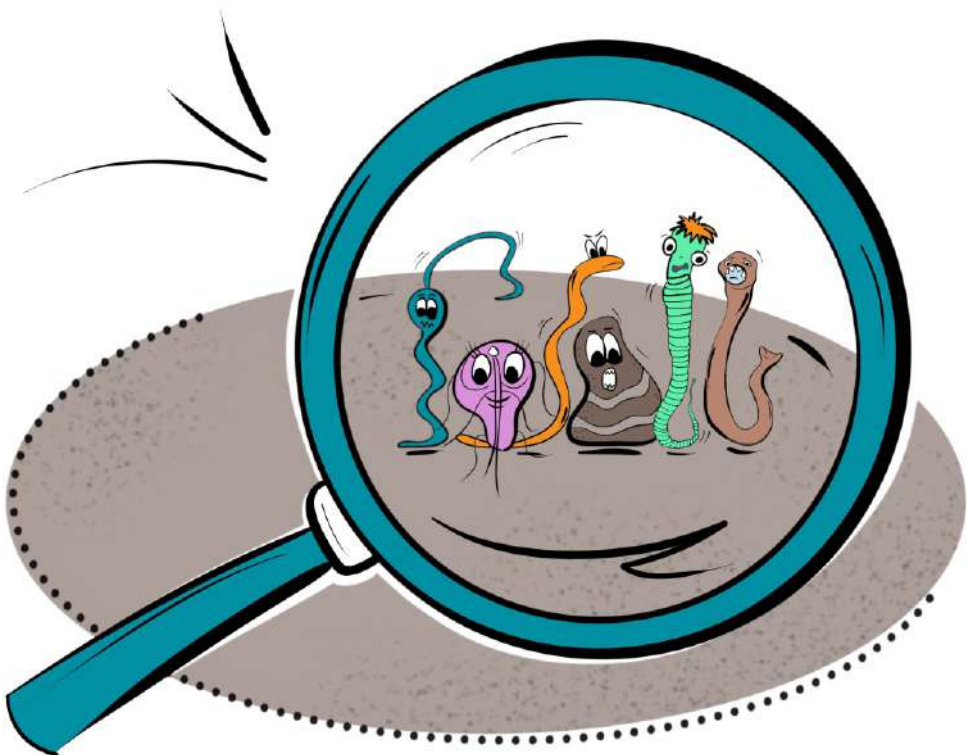

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W OLSZTYNIE

PRZEGLĄD PARAZYTOLOGICZNY

➔ CO MIESZKA W NASZYCH JELITACH? ➔

Schorzenia wywoływane przez pasożyty przewodu pokarmowego występują u dzieci bardzo często. Szczególnie wśród dzieci młodszych, które nie mają jeszcze dobrze utrwalonych nawyków higienicznych oraz przebywają w zbiorowiskach, np. żłobkach, przedszkolach, domach dziecka. Pasożyty najczęściej atakujące przewód pokarmowy dzieci to: owsiki, glisty ludzkie, lamblie i włosogłówki. Zarażenia pasożytnicze w momencie wzrostu młodego człowieka mogą mu przysporzyć wielu kłopotów i to zarówno ze zdrowiem, jak i zachowaniem. Dzieci mogą się czuć źle, być osłabione oraz mieć problemy z koncentracją, zachowaniem uwagi i skupienia. Oznacza to, że rozwój młodego człowieka może być zaburzony. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie monitoruje sytuację epidemiologiczną pod kątem występowania pasożytów przewodu pokarmowego u dzieci. Przeprowadza badania profilaktyczne w wybranej populacji dzieci, głównie po to, żeby sprawdzić skalę zachorowań, ale też, żeby zarażone dzieci zaczęły jak najszybsze leczenie.

Powiatowa Inspekcja Sanitarna województwa warmińsko-mazurskiego włączyła na stałe zagadnienia z zakresu profilaktyki zarażeń pasożytniczych do działań informacyjno-edukacyjnych. Są one kierowane do rodziców, opiekunów i pracowników placówek, do których uczęszczają dzieci. Za ich prowadzeniem przemawiają nasze obserwacje, z których wynika, że poziom wiedzy na temat etiologii infekcji pasożytniczych oraz sposobów profilaktyki jest wciąż niski, co przekłada się bezpośrednio na nieprawidłowe zachowania higieniczne dzieci. Niska jest też wiedza o samych chorobach wywoływanych przez pasożyty, dlatego właśnie w Państwa ręce oddajemy broszurę, z nadzieją iż pomoże w zdobywaniu podstawowych informacji z tego zakresu. Broszura podpowiada także, jak właściwie pobrać materiał do badań, podaje adres laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie, w którym można wykonać badania profilaktyczne pod kątem pasożytów jelitowych. Serdecznie polecam tę lekturę.

Naszym celem jest dbanie o zdrowie mieszkańców Warmii i Mazur. Szczególną troską obejmujemy najmłodszych, bo zdrowie to ich przyszłość.

Janusz Dzisko

Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki
Inspektor Sanitarny

JAK ZAPOBIEGAĆ ZARAŻENIOM PASOŻYTNICZYM PRZEWODU POKARMOWEGO?

NALEŻY:

- dokładnie myć ręce - (szczególnie):
  - przed jedzeniem
  - przed przygotowaniem posiłków
  - po wyjściu z toalety
  - po zabawie z psem lub kotem
  - po zabawie w piaskownicy
  - po pracy w ogrodzie
- obcinać krótko paznokcie,
- używać osobnych ręczników,
- często zmieniać bieliznę osobistą i pościelową,
- utrzymywać w czystości łazienki, ubikacje, a także kuchnie i inne pomieszczenia związane z przygotowaniem posiłków,
- tępić owady i gryzonie przenoszące jaja i cysty pasożytów,
- dokładnie myć warzywa i owoce, szczególnie spożywane w stanie surowym,
- płukać owoce leśne i grzyby,
- unikać spożywania surowego lub niedogotowanego mięsa,
- ugotować odpadki poubojowe, jeśli stosowane są jako karma dla psów,
- okresowo odrobaczać psy i koty,
- nie używać fekalii ludzkich do nawożenia upraw,
- okresowo zmieniać piasek w piaskownicach, w których bawią się dzieci - nawet silne mrozy nie niszczą jaj pasożytów!
- zabezpieczać piaskownice, aby uniemożliwić zanieczyszczenie ich odchodami psów i kotów.

OWSICA

Owsica wywoływana jest przez owsika ludzkiego (*Enterobius vermicularis*). Owsik jest jednym z pasożytów najczęściej występujących u dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Rozprzestrzenianiu sprzyjają złe warunki sanitarne oraz duże skupiska dzieci (żłobki, przedszkola, domy dziecka). Zarażone mogą zostać także osoby dorosłe przebywające w otoczeniu dzieci.

BIOLOGIA:

- owsik ludzki jest niewielkim białym nicieniem występującym głównie w dolnej części jelita cienkiego i jelicie grubym człowieka. Dorosła samica osiąga 8-12 mm długości i ma charakterystyczny ostro zakończony ogon. Samiec jest znacznie mniejszy, mierzy 2-5 mm. Jaja owsika są niewidoczne gołym okiem.

SPOSOBY ZARAŻENIA:

- przez ręce zanieczyszczone jajami pasożyta,
- przez bezpośredni kontakt z osobą zarażoną,
- przez przedmioty, których używała osoba zarażona (np. pościel, zabawki, ręczniki, ubrania i bieliznę, deskę sedesową),
- przez żywność zanieczyszczoną jajami pasożyta,
- przez wdychanie jaj pasożyta z kurzem.

OBJAWY:

- świąd okolicy odbytu (nasilający się w nocy),
- bóle brzucha, nudności,
- problemy z koncentracją, niepokój, drażliwość,
- zaburzenia snu,
- zmiany skórne okolicy odbytu spowodowane drapaniem,
- zaburzenia wypróżniania,
- rzadziej wysypka.

U osób dorosłych choroba ma najczęściej przebieg bezobjawowy!

PROFILAKTYKA:

- dokładne mycie rąk po wyjściu z ubikacji, przed przygotowaniem posiłków i jedzeniem,
- obcinanie i czyszczenie paznokci,
- częsta zmiana i prasowanie bielizny oraz pościeli,
- codzienna higiena osobista,
- używanie osobnych ręczników,
- utrzymanie w czystości łazienki i ubikacji,
- dokładne odkurzanie pomieszczeń, mycie zabawek.

W przypadku stwierdzenia owsicy u dziecka, leczeniem farmakologicznym obejmuje się także osoby z najbliższego otoczenia.

GLISTNICA

Glistnica wywoływana jest przez glistę ludzką (*Ascaris lumbricoides*). Jest jedną z najczęściej występujących chorób pasożytniczych na świecie. Najliczniej występuje w regionach o złych warunkach sanitarnych i higienicznych. Do zarażeń najczęściej dochodzi u dzieci.

BIOLOGIA:

- glista ludzka jest dużym nicieniem o cielistej barwie, osiągającym nawet do 35-40 cm długości. Samce są mniejsze od samic i mają brzusznie zagięty tylny koniec ciała. Jaja glisty są niewidoczne gołym okiem.

SPOSOBY ZARAŻENIA:

- przez ręce zanieczyszczone jajami pasożyta,
- przez zanieczyszczoną żywność,
- przez przeniesienie jaj pasożytów do mieszkań, np. na podszwach butów zabrudzonych odchodami ludzkimi.

Aby mogło dojść do zarażenia, jaja pasożyta wymagają dojrzwania w wilgotnej glebie.

OBJAWY:

- bóle brzucha, nudności, wymioty,
- zaburzenia łaknienia,
- zaparcia lub okresowe biegunki,
- wysypka, świąd skóry, obrzęk twarzy i rąk,
- objawy neurologiczne,
- bóle głowy, rozdrażnienie,
- niedrożność jelit, rzadziej dróg żółciowych,
- gorączka i uporczywy kaszel towarzyszące wędrówce larw przez płuca.

PROFILAKTYKA:

- mycie rąk przed jedzeniem i po kontakcie z glebą,
- dokładne mycie warzyw i owoców,
- unikanie picia nieprzegotowanej wody,
- unikanie nawożenia upraw fekaliami ludzkimi.

TASIEMCZYCA

Tasiemczyca to choroba przewodu pokarmowego wywołwana przez tasiemca nieuzbrojonego (*Taenia saginata*) i tasiemca uzbrojonego (*Taenia solium*). Tasiemce występują powszechnie na całym świecie, szczególnie licznie na obszarach hodowli bydła (tasiemiec nieuzbrojony) i hodowli trzody chlewnej (tasiemiec uzbrojony). Rozprzestrzenianiu sprzyjają złe warunki sanitarne i zwyczaj spożywania surowego mięsa.

BIOLOGIA:

- tasiemiec nieuzbrojony osiąga długość od 4 do 10 m długości natomiast tasiemiec uzbrojony ma zwykle od 2 do 4 m długości. Pasożyty bytują w jelicie cienkim człowieka. Fragmenty ciała tasiemców są wydalane z kałem lub wypelzają aktywnie przez odbyt. Zawarte w nich jaja mogą przetrwać w środowisku zewnętrznym przez kilka miesięcy. Zwierzęta (bydło i świnię) zarażają się jajami podczas wypasu na terenach użyźnianych odchodami ludzkimi. W jelicie zwierząt z jaj wylęgają się larwy, które przemieszczają się do mięśni.

SPOSOBY ZARAŻENIA:

- zjedzenie surowego lub niedogotowanego mięsa z larwami tasiemca.

OBJAWY:

- bóle brzucha, napady kolki,
- biegunka lub zaparcia,
- nudności i wymioty,
- zaburzenia łaknienia i spadek masy ciała,
- niekiedy zmiany skórne w postaci pokrzywki.

Zarażenie może przebiegać bezobjawowo.

PROFILAKTYKA:

- ochrona pastwisk i zbiorników wodnych przed zanieczyszczeniem odchodami ludzkimi,
- kontrola weterynaryjna mięsa,
- przestrzeganie higieny osobistej i higieny przygotowywania posiłków,
- niespożywanie surowego lub niedogotowanego mięsa,
- mrożenie mięsa.

WŁOSOGŁÓWCZYCA

Włosogłówczyca wywołwana jest przez włosogłówkę ludzką (*Trichuris trichiura*). W Polsce jest jednym z częściej występujących pasożytów przewodu pokarmowego człowieka. Rozprzestrzenianiu sprzyjają złe warunki sanitarne. Najczęściej chorują dzieci ze względu na mniejszą dbałość o higienę i zabawy w piasku.

BIOLOGIA:

- włosogłówka jest nicieniem o długości 3-5 cm. Posiada charakterystyczną bardzo cienką przednią część ciała i znacznie grubszą część tylną. Jaja włosogłówki są niewidoczne gołym okiem.

SPOSOBY ZARAŻENIA:

- przez spożycie zanieczyszczonej wody lub żywności, głównie warzyw i owoców,
- przez ręce lub przedmioty zanieczyszczone jajami pasożyta,
- przez kontakt z glebą nawożoną fekaliami osób zarażonych.

OBJAWY:

- bóle brzucha, wymioty,
- śluzowo-krwiste biegunki,
- zapalenie jelita grubego,
- niedokrwistość,
- spadek masy ciała, brak apetytu,
- wysypki.

Przy niewielkiej inwazji przebiega bezobjawowo.

PROFILAKTYKA:

- dokładne mycie warzyw i owoców,
- przestrzeganie higieny rąk (przed posiłkiem, po kontakcie z glebą),
- zabezpieczanie żywności przed kontaktem z muchami,
- zabezpieczanie wody i żywności przed zanieczyszczeniem odchodami ludzkimi.

WĘGORCZYCA

Węgorzczyca wywoływana jest przez węgorka jelitowego (*Strongyloides stercoralis*). Węgorek występuje głównie w rejonach tropikalnych i subtropikalnych charakteryzujących się niskimi standardami sanitarnymi. W klimacie umiarkowanym przypadki zarażeń notowane są w środowiskach zamkniętych oraz na obszarach, gdzie do nawożenia gleby wykorzystuje się ludzkie odchody.

BIOLOGIA:

- węgorek jelitowy jest niewielkim nicieniem o długości 2-3 mm. Bytuje w dwunastnicy, rzadziej w płucach. Larwy wnikają do organizmu człowieka przez nieuszkodzoną skórę.

SPOSOBY ZARAŻENIA:

- przez kontakt z glebą zanieczyszczoną ludzkimi fekaliami,
- w wyniku autoinwazji (rozwijające się w organizmie człowieka larwy ponownie atakują tego samego żywiciela),
- z mlekiem matki.

OBJAWY:

- objawy skórne: świąd, pokrzywka, zaczerwienienie, bolesność w miejscu wniknięcia larwy, liniowe i kręte zmiany na skórze związane z przemieszczaniem się larwy,
- objawy jelitowe: biegunki na zmianę z zaparciami, bóle w nadbrzuchu, wzdęcia, brak apetytu, anemia, spadek masy ciała,
- objawy płucne: kaszel, krwioplucie, duszność.

U osób z prawidłowo funkcjonującym układem odpornościowym infekcja przebiega najczęściej bezobjawowo.

PROFILAKTYKA:

- ochrona skóry przed kontaktem z glebą,
- unikanie chodzenia bez obuwia,
- niewykorzystywanie fekaliiów do nawożenia pól,
- mycie warzyw i owoców.

LAMBLIOZA

Lamblioza wywołwana jest przez pierwotniaka *Giardia intestinalis* (dawniej *Giardia lamblia*), który występuje powszechnie na całym świecie. W krajach rozwiniętych choroba szerzy się u dzieci w żłobkach, szpitalach i domach dziecka. Spotyka się też inwazje rodzinne (osoba zarażona zaraża innych). Giardia jest także jednym z czynników wywołujących biegunkę podróżnych.

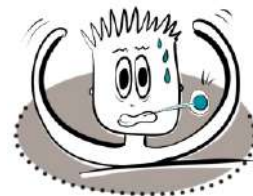
BIOLOGIA:

- Giardia zasiedla głównie jelito cienkie człowieka i zwierząt. Może występować także w drogach żółciowych i przewodach trzustkowych. Pierwotniak osiąga niewielkie rozmiary i jest niewidoczny gołym okiem. Cysty wydalane są w sposób nieregularny, są niewrażliwe na wysuszenie i wysoką temperaturę.

SPOSOBY ZARAŻENIA:

- przez spożycie zanieczyszczonej cystami wody, rzadziej żywności,
- przez połknięcie zanieczyszczonej cystami pasożyta wody podczas pływania,
- przez ręce zanieczyszczone cystami pasożyta,
- przez bezpośredni kontakt z zarażoną osobą.

OBJAWY:

- brak łaknienia, bóle brzucha, nudności, wymioty,
- wodniste biegunki,
- osłabienie, bezsenność,
- spadek masy ciała,
- reakcje alergiczne,
- zaburzenia rozwoju fizycznego i funkcji poznawczych u dzieci (pierwotniaki zaburzają wchłanianie tłuszczów, węglowodanów i witamin).

PROFILAKTYKA:

- mycie rąk,
- dokładne mycie warzyw i owoców,
- unikanie picia wody z niesprawdzonych źródeł,
- zabezpieczanie żywności i wody przed zanieczyszczeniem odchodami ludzkimi i zwierzęcymi,
- zabezpieczanie żywności przed kontaktem z muchami,
- używanie osobnych ręczników,
- dbanie o stan higieniczny toalet oraz pomieszczeń kuchennych.

KRYPTOSPORIDIOZA

Kryptosporidioza wywołwana przez pierwotniaka *Cryptosporidium spp.* (największe znaczenie mają dwa gatunki: *Cryptosporidium parvum* i *Cryptosporidium hominis*). Choroba występuje częściej w krajach rozwijających się. Najczęściej zarażają się dzieci do 3. roku życia i osoby z obniżoną odpornością.

BIOLOGIA:

- *Cryptosporidium* to niewielki pierwotniak, którego można znaleźć w zbiornikach wodnych, ściekach, uprawach rolnych nawożonych gnojowicą. Rezerwuarem pasożytów jest człowiek, a także ptaki (gołębie, drób) i ssaki (bydło, psy, koty).

SPOSOBY ZARAŻENIA:

- przez zanieczyszczoną wodę, rzadziej pokarm,
- przez bezpośredni kontakt z osobą chorą, rzadziej z chorym zwierzęciem,
- przez ręce zanieczyszczone cystami pasożyta,
- przez wdychanie cyst z unoszącym się kurzem.

OBJAWY:

- wodniste biegunki (mogące prowadzić do odwodnienia organizmu),
- nudności, wymioty,
- bóle brzucha zlokalizowane po prawej stronie,
- umiarkowana gorączka,
- bóle głowy,
- osłabienie,
- duszność i kaszel (w przypadku inwazji układu oddechowego).

PROFILAKTYKA:

- częste i dokładne mycie rąk,
- mycie warzyw i owoców,
- unikanie picia wody z niesprawdzonych źródeł, a także picia wody nieprzegotowanej,
- zabezpieczanie żywności i wody przed zanieczyszczeniem odchodami ludzkimi i zwierzęcymi.

PEŁZAKOWICA

Pełzakowica wywoływana jest przez pełzaka czerwonki (*Entamoeba histolytica*). Występuje w rejonach tropikalnych i subtropikalnych, zwłaszcza na obszarach o niskich standardach sanitarnych. W Polsce występuje głównie u osób wracających z tych regionów.

BIOLOGIA:

- pełzak czerwonki jest niewielkim pierwotniakiem. Występuje w formie trofozoitu i cysty, która jest postacią inwazyjną.

SPOSOBY ZARAŻENIA:

- przez ręce zanieczyszczone cystami pasożyta,
- przez skażoną wodę i żywność,
- przez bezpośredni kontakt z chorym lub nosicielem,
- przez skażone przedmioty, np. banknoty.

OBJAWY:

- postać jelitowa: biegunka, początkowo papkowata, później krwista z dużą ilością śluzu, częste wypróżnienia (do 12 na dobę), kurczowe bóle brzucha, osłabienie, gorączka, utrata masy ciała,
  - postać pozajelitowa: ból w nadbrzuszu i prawej okolicy podżebrowej, gorączka, utrata masy ciała, bolesny i napięty brzuch.
- Zakażenie może przebiegać bezobjawowo.

PROFILAKTYKA:

- dokładne mycie warzyw i owoców,
- gotowanie wody i potraw,
- utrzymywanie w czystości urządzeń sanitarnych,
- zapobieganie zanieczyszczeniu fekaliami gleby i wody,
- zabezpieczanie żywności przed muchami.

JAK PRAWIDŁOWO POBRAĆ KAŁ DO BADAŃ W KIERUNKU PASOŻYTÓW JELITOWYCH?

- 1 Wskazane jest wykonanie trzykrotnego badania kału w odstępach 2-3 dni.

UWAGA: Szansa wykrycia ewentualnego zarażenia dla jednokrotnego badania kału wynosi 30 %, podczas gdy trzykrotne badanie zwiększa wykrywalność do 90%

- 2 Kał **NIE MOŻE** być zanieczyszczony moczem ani wodą z muszli sedesowej.

- 3 Niezbędny materiał do wykonania badania, to pół pojemnika do próbek kału.

- 4 Kał należy pobrać do pojemnika z trzech różnych miejsc wydalonego stolca, wybierając, o ile to możliwe, kał luźny (śluzowaty, krwawy).

- 5 Pojemnik na kał podpisać imieniem i nazwiskiem osoby badanej.

- 6 Kał należy dostarczyć do laboratorium najlepiej tego samego dnia. Jeżeli nie jest to możliwe, pojemnik z kałem należy umieścić w kopercie. Kopertę w woreczku foliowym przechowywać w lodówce, w temperaturze 4-8° C. Czas dostarczenia próbki do badania nie powinien przekroczyć 24 godzin od pobrania.

- 7 Po pobraniu próbki kału ręce należy dokładnie umyć wodą z mydłem.

JAK PRAWIDŁOWO POBRAĆ WYMAZ OKOŁODBYTOWY DO BADAŃ W KIERUNKU PASOŻYTÓW JELITOWYCH?

1

Wskazane jest wykonanie trzykrotnego wymazu okołodbytowego w odstępach 2-3 dni.

2

Kopertę ze szkiełkiem wymazowym podpisać imieniem i nazwiskiem osoby badanej.

Nie podpisywać szkiełka ani przylepca, TYLKO KOPERTE!

3

Wymaz okołodbytowy zawsze powinien być pobierany RANO, najlepiej po przebudzeniu, przed załatwieniem potrzeb fizjologicznych oraz przed myciem/podmywaniem.

- Wyjąć szkiełko podstawowe z naklejonym przylepcom. Odkleić przylepiec od szkiełka podstawowego, ale nie do końca.
- Rozchylić pośladki tak, aby uzyskać dostęp do odbytu. Trzymając jedną ręką szkiełko, klejącą stronę przylepca przykleić jak najgłębiej w okolicę otworu odbytowego, ale nie wkładać do odbytu!
- Przylepiec, równomiernie rozprostowując, nakleić z powrotem na szkiełko (unikając sklejanego przylepca).

4

Wymaz należy dostarczyć do laboratorium najlepiej tego samego dnia. Jeżeli nie jest to możliwe, wymaz należy przechowywać w temperaturze 18-25° C. Czas dostarczenia próbki do badania nie powinien przekroczyć 24 godzin od pobrania.

5

Po pobraniu wymazu okołodbytowego należy dokładnie umyć ręce wodą z mydłem.

LABORATORIUM BADAŃ EPIDEMIOLOGICZNO-KLINICZNYCH W OLSZTYNIE

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych oferuje szeroki panel badań w zakresie bakteriologii, mykologii, wirusologii i parazytologii.

Godziny pracy Laboratorium:

poniedziałek-piątek 7:30-15:05

sobota 8:00-11:00

Godziny wydawania wyników - (parter):

poniedziałek-piątek 7:30-16:30

Godziny pobierania próbek do badań mikrobiologicznych - (parter):

poniedziałek-piątek 7:30-14:30

Kontakt:

- Punkt przyjmowania i pobierania próbek do badań, wydawanie wyników, tel. 89 524 83 75
- Pracownia Bakteriologii Ogólnej, tel. 89 524 83 83, 89 524 83 84
- Pracownia Schorzeń Jelitowych, tel. 89 524 83 88
- Pracownia Parazytologii, tel. 89 524 83 47
- Pracownia Dezynfekcji i Sterylizacji, tel. 89 524 83 42
- Pracownia Wirusologii, tel. 89 524 83 97
- Pracownia Serologii, tel. 89 524 83 67

Szczegółowy zakres badań i metod badawczych, instrukcja pobierania, transportu i przechowywania próbek do badań oraz cennik zamieszczone są na stronie: <https://www.gov.pl/web/wsse-olsztyn>

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie

📍 10-561 Olsztyn, Żołnierska 16

@ wsse.olsztyn@sanepid.gov.pl

www.facebook.com/wsseolsztyn/

twitter.com/wsseolsztyn